

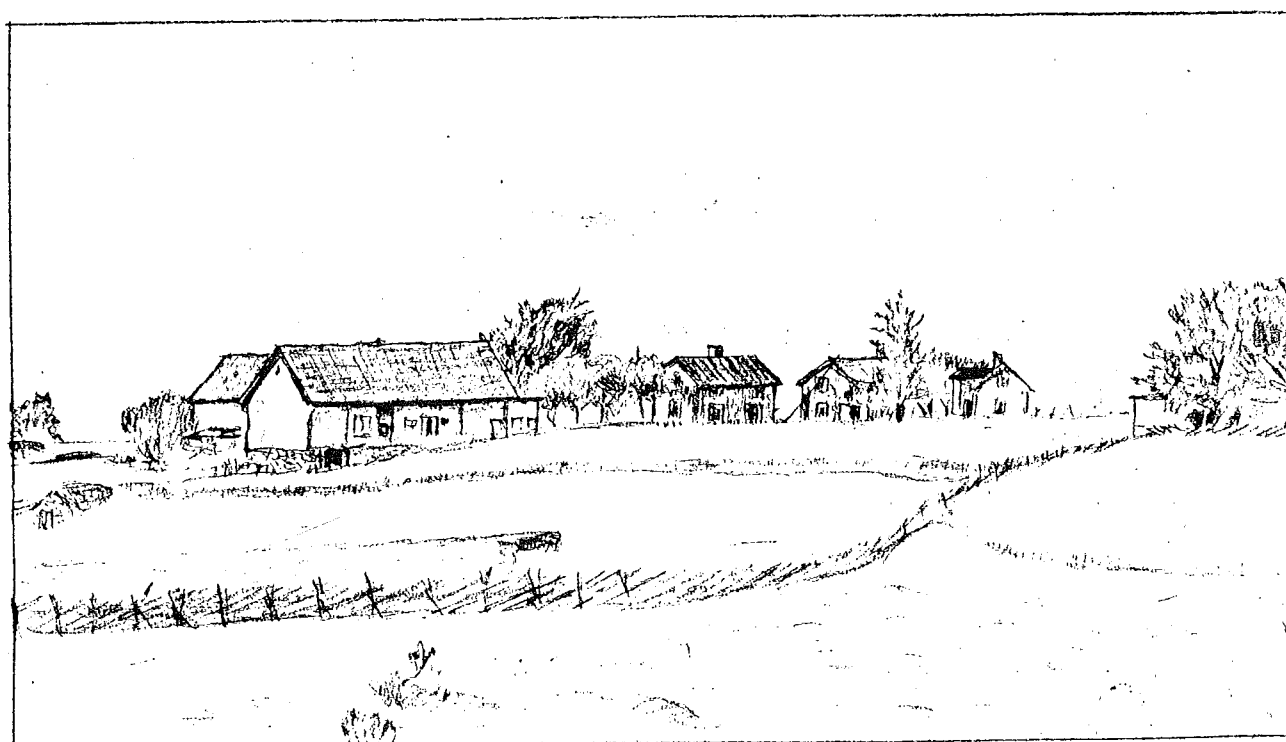
HEMMESJÖBYGDEN

Meddelande från Hemmesjö hembygdsförening

LILLE-JOHANS ALFRED

Vid öppnandet av hembygdsföreningens utställning "Alfred Johansson, en tusenkonstnär från Risinge".

Han var född den 2 maj 1889 och dog den 2 december 1948. Han hette Johan Alfred Johansson, kallades Alfred och bodde i Risinge i större delen av sitt liv. "Ja, här är det roligt att leva och bo", skrev han en gång i en visa om Risinge. I bygden gick han under namnet Lille-Johans Alfred - fadern, som kom från Asa, var liten till växten. Han gjorde sin värnplikt i Hässleholm och företog en resa till Blekinge, sägs det, men annars var han hembygden trogen. Vid hans födelse bodde föräldrarna i den ena av de fyra Olsagårdarna. De blev tvungna att sälja gården och flyttade till Södratorp i Hollstorp men återvände till Risinge, där de 1904 köpte en av de andra Olsagårdarna.

Risinge

J. A. Johanson 19. 7. 1913.

Det är ett säreget levnadsöde som begränsas av de båda årtalen 1889 och 1948. Det är historien om en drömmare, som tänkte och kunde mycket, en bondpojke med mycket liten skolbildning, som på egen hand lärde sig behandla svenska språket och skaffade sig breda kunskaper om både dagens teknik och gången tids historia, om grekernas gudar och himlavalvets stjärnor, en konstnär som aldrig blev uppmärksamman medan han levde och inte ville bli det.

Efter småskolan gick Alfred fyra terminer i storskolan hos folkskollärare Andersson, som ambulerade mellan Billa och Risinge. Han fick ett vackert avgångsbetyg, med beröm godkänd i sex ämnen men endast godkänd i historia och naturvetenskap, de två ämnen, som han senare skulle särskilt intressera sig för. Något betyg i teckning hade han inte - förmodligen fanns ämnet inte med på schemat. Han hade en livlig fantasi. I ett litet häfte, skrivet i tioårsåldern, berättar han om sina slott. Det äldsta hette Vitaholm, byggt 1899 och försett med en skolsal överst i byggnaden. Det andra hette Flataholm och var byggt senare samma år, sedan Vitaholm rivits. Det hade ett torn som var fem alnar högt och rymde fem våningar och en ringklocka. Det sista hette Ekeborg. Hur det såg ut, framgår av en ritning i Alfreds bevarade skissbok. Det hade tolv rum, med mattor på golven, tavlor på väggarna och soffor, idel lyx alltså. Där fanns intressant nog ett arkivrum, som förvarade slottets papper och "förhandlingar" samt den svenska flaggan, som hissades på tornet vid kungliga bemarkelsedagar. Ekeborg revs också, efter att ha stått i två månader och tolv dagar. Det skulle senare återuppstå som namn på den stuga, som Alfred byggde i fyrtioårsåldern.

Men han levde inte bara i en diktad fantasivärld. Medan syskonen tog plats på gårdar i grannskapet, stannade Alfred hemma och hjälpte sin far både i jordbruket och med husreparationer och annat som förekom på en bondgård. Hans dagböcker från 1902 till 1908 är bevarade. Den 21 juni 1902, då han alltså var 13 år, antecknar han; "Jag rappade den yttre skorstenen med kalk, far rappade källaren dagen förut." Några veckor innan hade han varit med om att tapetsera böningsrummet på Södratorp. Det var med tapetserande och måleriarbeten han sedan skulle förtjäna sitt uppehälle. Han började tidigt.

Ett par anteckningar i den äldsta dagboken pekar på liknande sätt framåt. "Far", skriver han, "köpte en råttfälla, den 2 april 1903 och jag gjorde en likadan." Göra likadant skulle han sedan göra många gånger i livet. Lite senare: "Jag gjorde en trädgårdsstol och satte i lövsalen den 27 maj 1903. Jag gjorde en ram och glas och satte över ett porträtt av vår stuga och hängde upp på väggen den 30 mars 1903."

Dagböckerna ger en bild av livet i Risinge, sådant det upplevdes av en vaken och lyhörd tonåring. Det är marknadsbesök på Sigfridsmässan i Växjö, det är besök på fornsalen på museet och besök i Evedal - "jag såg på ångaren Tor", står det - det är fiskelycka och fiskeotur, det är lingon som plockas, det är grisar som slaktas och oxar som säljs och

köps. Men där finns också notiser från världen utanför Risinge: norrmännen som gör revolution mot Sverige, riksdagen som beslutar i rösträttsfrågan, snömassor i Italien, jordbävning i San Francisco. Återkommande är skildringarna av julfirandet med färd till julottan kl. 1/2 3 på morgonen. "Det var mycket mörkt och jag medförde Karls lykta."

I dagböckerna finns också antydningar om läshunger. Han berättar att syskonen kom hem med tidningar: en hel årgång Lektyr (som då såg annorlunda ut än nu), en årgång Familjjournalen, Lantmannabladet, Aftonbladets julnummer. "Karl hade Fritjofs saga med sig i friveckan", står det på ett ställe, "och vi hade den en tid hemma."

På fyra tättskrivna sidor skildras Barnens dag i Växjö med parader och utklädslar. En utfärd som började i Åryd och slutade i Evedal beskrivs utförligt. Det var Alfred och hans bror Karl som gjorde utfärden. I Åryd skulle de se hur man impregnerade telegrafstolpar med kopparvitriol. Sedan gick de fel, trots att de hade generalstabskartan med sig. De hamnade i Tegnaby och Bramstorp men kom så småningom till Växjö, där de var med om aftongudstjänsten i domkyrkan. Med Klavrestromståget reste de sen till Evedal, där det var fyrverkeri och kulörta lyktor. Efter en roddtur på Helgasjön, "som endast rörde sig i sakta dyningar", tog de tåget tillbaka till Växjö. I regn vandrade de hem till Risinge, dit ankomsten "för mig inträffade kl. 1 på natten".

I dagböckerna från denna tid börjar Alfred använda den hemliga skrift, som hans senare dagböcker genomgående är skrivna med. Där finns också några tidiga exempel på hans försök att uttrycka känslor och tankar med hjälp av rim och meter. Det var under åren 1907 och 1908 som hans sedan så ymniga skaldeådra började flöda. Där finns en dikt skriven när skjutbanan i Risinge, anlagd "i Gustafs kohage", skulle tas i bruk. Den var diktad i skogen nära skjutbanan, står det.

En frivillig skara
av ungdom i dag
- ett fåtal dock bara -
har bildat ett lag.

För hembygd, för ära
för rätt och för fred
vi stridsvapnen bära
och slutas i led.

Vem älskar ej landet
som skänkt oss allt gott.
Det heliga bandet
knyts fastare blott.

Aftonbladet, Lantmannabladet, Familjjournalen och jultidningarna räckte inte till för Alfreds läshunger, inte ens Fritjofs saga. Det berättas att han på 10-talet, alltså i tjugooårsåldern, varje söndag gick från Risinge till läsestugan i Växjö, i hörnet av Klostergatan och Sandgårdsgatan, med Henrik Hyltén-Cavallius som föreståndare (han hade för resten släkt i Risinge). Han läste mycket poesi och historia, men också naturvetenskap. Hans intressen i den riktningen visas bland annat av två små häften med anteckningar, det ena om

"Astronomi och allmän vetenskap", det andra om "Maskiner m. m.". Han tillverkade en vridbar stjärnkarta, och i en av hans dikter vimlar det av stjärnbilder. Maskinerna är ångmaskiner och turbiner men också drakar av olika utföranden.

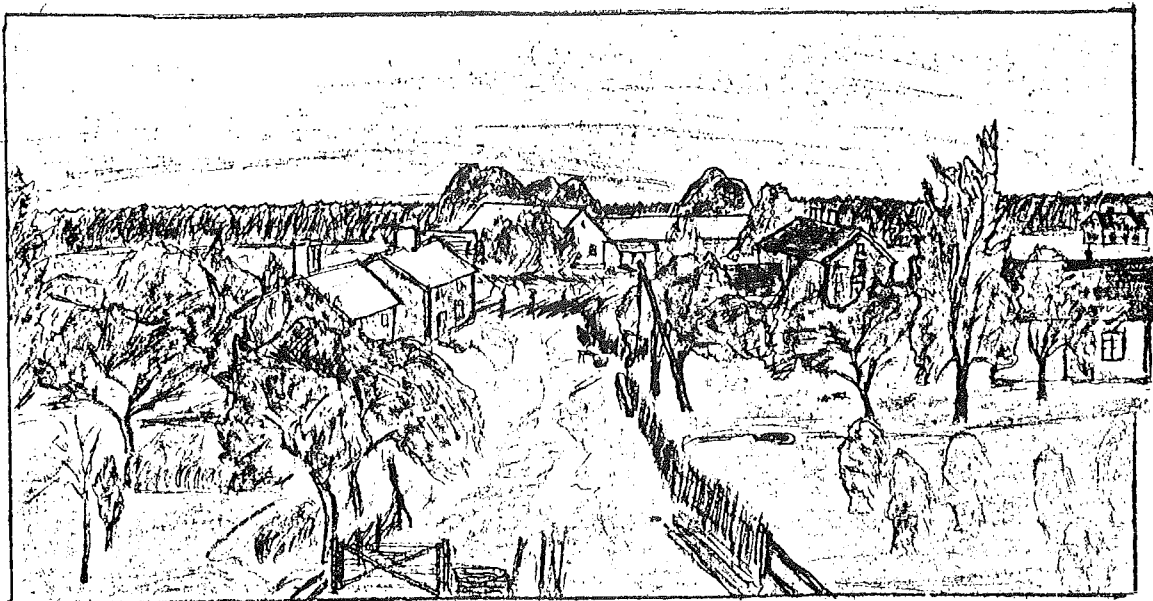
Hans läsintressen tog sig också andra uttryck. Han började köpa böcker, som han ofta själv band in. Han levde ytterligt sparsamt som en sann smålänning ägnade och anstod. Men han slösade på böcker och kostade på sig besök i föreläsningsföreningar. Han skall själv ha sagt att han kunde leva på 38 öre om dagen. En räkenskapsbok från åren 1924-27 motsäger inte påståendet. Han bodde då ännu hemma på gården och hade inga bokförda utgifter för kost och logi. År 1924 förtjänade han på målning, tapetsering och klocklagning 565 kr däri inräknat ränta på sparat kapital. Utgifterna uppgick till 59:96. Bland utgifterna fanns inköp av Grekisk kultur i bild samt en föreläsning à 15 öre och tre biografbesök à 85 öre. Nästa år var inkomsterna större och utgifterna mindre: 970 kr resp. 37:02. I utgifterna ingick kostnaderna för ett biografbesök och en biljett till Skytte- och landstormsfest i museiparken i Växjö. 1926 var inkomsterna 900 kr och utgifterna hela 238 kr, beroende på att han köpt 8 delar av Bonniers konversationslexikon för 140 kr. Vidare hade han köpt "Handbok i målning" för 2:25 och "Bygg själv Ert hem" för samma pris. En föreläsning i Åryd för 35 öre och en i Växjö för bara 15 ingick också.

Boken om att bygga sitt hem själv hade han användning för något år senare. Hans syster Anna, som han delat Olsagården med, hade gift sig, och Alfred beslöt sig för att bygga ett eget hus, ett Ekeborg i verkligheten. Huset skall han ha byggt själv från grund till tak. Kring huset anlade han en trädgård full av de blommor han älskade och som han avbildade i den utsökta flora i färg som han sammanställde.

På Ekeborg bodde han sedan livet ut. På samma sätt som han hade byggt huset själv gjorde han allt annat själv. Han lagade mat, han bakade, han vävde, han sydde sina kläder - det berättas att han som mönster hade en gammal kostym som han sprättade upp. Han gjorde ramarna till sina tavlor och snickrade möbler till sitt hus. De arbetsredskap han använde i sitt yrke tillverkade han själv: penslar av mårdhår, verktyg för lagning av klockor.

Men framför allt odlade han sina konstnärliga intressen. Han skrev vers, han tecknade, han målade och skulpterade, han snidade, han musicerade och komponerade. Han har lämnat efter sig närmare 400 dikter. Mycket är obetydligt, mycket är tafatt och mycket kan tyckas naivt och troskyldigt, men det är inte fråga om pekoral, om man med pekoral menar en omedvetet löjlig skrift. Att läsa hans dikter är att läsa en självbiografi, där drömmar och förhoppningar, glädje och besvikelse, trots och resignation avlöser varandra. Det är så mycket lättare som han hade den ovanliga egenheten att datera allt han företog sig, sina dikter, sina teckningar. Tidvis kan man följa honom dag för dag.

Man kan tala om två perioder i hans diktning, en som sträckte sig från 1906 till 1910 och en från 1943 till 1948. Det som inspirerade honom var främst naturen och de flickor, han förälskade sig i, hans sångmör som han dyrkade men aldrig fick. Ungdomsdikterna - 1906 var han 17 år - handlar mycket om sko-

Risinge.

16 Augusti 1906

J.A.J.

gen ("O, tysta skog, jag älskar dig"), om sjöarna, om våren, självfallet, men också om höststormar och vinternätter. De flesta dikterna handlar likväl om förälskelse, längtan och svikna förväntningar.

En gång har jag lycklig varit,
en gång har jag varit säll.
Det var när jag råkade henne
en regnig och åskdiger kväll.

Men lyckan varar inte beständigt. Dikterna skiftar rubriker. Förr kunde dikten heta "Lyckliga stunder", nu blev rubriken "Ensam och sorgsen":

Ensam är jag, och sorgsen är jag.
Ingen är det som älskar mig.
Lång och dyster är livets stig.
Ensam är jag och sorgsen är jag
men jag älskar så gränslöst dig.

Fattig är jag och ringa är jag,
ingen är det som aktar mig.
Mörk och törnig är livets stig.
Fattig är jag och ringa är jag.
Du allen är allt för mig.

40-talsdikterna visar naturligt nog större mognad och ett bredare register. En ny sångmö hade trätt in i hans liv, en ung flicka som blev ett solsken för honom under hans sista år. När hon gifte sig sökte han tröst i naturen:

Än är ej slut all lust och vår,
än höres gök och duva.
Ännu linnean i skogens snår
sprider sin vällukt ljuva.

Näckrosor gunga och böljor slå
klingande emot stranden.
O, jag vill lyssna och se också
drillsnäppa, lom och anden.

Än har jag vänner varthän jag går -
blommorna le och lysa.
Om jag ej någonting älska får
skulle jag väl förfrysa.

Hemma bland böckerna, band vid band,
har jag ock mina vänner.
Döva de kunna en stund ibland
saknaden som jag känner.

Under den här perioden skrev han tidsdikter, märk väl inte för att publicera dem utan bara för att ge sina tankar utlopp. En dikt är skriven något år efter andra världskrigets slut. Han leker där med en tanke som han också tidigare varit inne på i pessimistiska stunder.

Hav tålamod förtryckta, förrådda mänsklighet,
som nu ur detta kaos ej någon utväg vet.
Kanhända dock du finner en mycket god till slut,
som alla frågor löser och allting reder ut.
När du atomers krafter ej längre har i hand
och hela solsystemet på en gång står i brand.
Med bomber och raketer ett praktfullt stjärneskott,
du flyger genom rymden, och allt blir lugnt och gott.
Men efter årmiljoner, ifrån en annan värld,
en astronom bevittnar vår stolta hädanfärd.

Han har fler krigsdikter. En heter Inferno: "Vad Dante fick se i Inferno, var ringa mot vad som sker."

Alfred Johansson skrev en gång på ett julkort några ord om ensamhet och tillfogade: "Den vilken detta till Marit har skrivit, / tyngd utav åren har djupsinnig blivit. / Prov uppå detta han härmed har givit." Den självvironiska formuleringen saknade inte underlag. Under sina sista år återkom han gång på gång till frågan om livets mening och grubblade med Rydbergs Tomten:

Finns någon makt som regerar allt.
Allt tycks vara så järnhårt kallt
under de klara stjärnor.
Ack denna gåta är alltför svår,
evig den är, ty den aldrig får
lösning av mänskohjärnor.

En annan gång skriver han:

Vår värld - om vi le eller gråta -
är ännu en olöst gåta,
vi själv och tillvaron all.
Och mäktig att fatta tingen
av människa född är ingen
och aldrig det födas skall.

Under november 1945 var Alfred Johansson mer produktiv än någonsin. Tidvis skrev han en, ibland två dikter om dagen. En rad av dikterna hade anknytning till Risinge och Hemmesjö: han berättade sägner som han hört, och han skildrade i 26

strofer hur han drömde att dansbanan vid Risinge en natt befolkades av döda par - han nämner dem alla vid namn. Han frågar, om de döda inte får någon ro, och Oskar från Bengtsbro svarar, att de en gång om året får mötas en höstkväll. "Då träda vi åter dansen på nytt intill hanegäll." Och drömmaren ser i det bleka månskenet "blott grenar som strötts på marken, gulgråa som människoben".

Två år äldre är den stora dikten om julen i Risinge, 74 strofer lång. Det är en levande och detaljerad - och ur folkminnessynpunkt värdefull - skildring av julfirandet från det att brödet krusades och tiggarekakor bakades till julottan med ljus och orgelspel.

Bland Alfreds dikter från senare år finns en som heter "När dikten födes":

Det är mest i vaknandets ögonblick
som orden komma i rytmiskt skick.
Då ordna de sig som i böljedans.
då binda de sig till en brokig krans.
Ibland blir det dikt så meningsfull.
Ibland är det mera för ordens skull
Jag kan ej förklara. Så underlig
är denna gåva som givits mig.

Det är troskyldigt, kan man tycka, men samtidigt äkta. Och ibland glimtar det till i hans dikter. Då tror man gärna att han fått något av gåvan.

Om Alfred Johansson som tecknare och målare skall jag fatta mig kort. Det är förbluffande hur skickligt han redan i tioårsåldern hanterade penna och hur han sedan mer och mer lärde sig behärska penna, pensel och sax - han klippte också silhuetter. Jag undrar - men jag är inte sakkunnig på området - om inte ett par av hans sista målningar, som inte blev riktigt färdiga, är bland hans bästa. För att inte tala om den dekorativa inramning som han gav några av sina dikter och de miniatyrer som prydde en samling verser från 40-talet. Noggrannheten och omsorgsfullheten gällde för övrigt allt han företog sig. Hans träskulpturer och träsniderier bär vittne om det. Till den flicka, som var hans sångmö under hans sista år, gjorde han ett skrin, utsökt in i minsta detalj, som det tog honom två år att färdigställa. På skrinets undersida har han ristat in:

Arbetet glädje mig skänkte.
Vänliga tankar jag tänkte,
hoppades glädja dig.
Glädje du gav åt mig.

Hans musik är jag lika litet kompetent att bedöma som hans målningar. Närmare 80 kompositioner av hans hand är bevarade. Han tonsatte sina egna dikter men också andras, dikter av Fredrika Bremer, Oscar Levertin, Per Henrik Ling, August Strindberg, Esaias Tegnér och många andra. Till och med folkvisan "Kristallen den fina" gav han en ny melodi. Han skall för övrigt ha varit en skicklig musiker. Han spelade orgel, fiol, dragspel och klarinett. I sin ungdom skall han ha spelat dansmusik vid tillställningar i bygden.

Alfred Johansson var en drömmare, som älskade det sköna i alla dess former, kanske en diktare och säkert en av de märkligare bland detta sekels Hemmesjöbor. Snäll och hjälpsam, sägs det, oförstådd i sin ensamhet, tystlåten, lycklig när han fann gensvar. Han som aldrig ville sälja en teckning eller en målning, skulle förmodligen inte ha gillat, att hembygdsföreningen gjorde en utställning kring honom och hans verk. Jo, kanske, om vi talade om för honom att vi ser hans konst, hans livsöde som en hyllning till den bygd, som han älskade, till den skönhet som omgav honom.

Bland hans efterlämnade papper finns några rader som han ursprungligen hade tänkt sig skulle ha haft sin plats på skrinet till flickan:

Jag vill på ödet ej klaga.
Jag har ock haft min saga.
Den skall du minnas gott
långt sedan ro jag fått.

Det är den sagan som utställningen har velat erinra om.

B.H.

Alfred Johansson: självporträtt

KÄLLEHULT OCH S. ÅREDA

Einar Lindberg i Källehult var född 1898 och dog 1985. 1978 skrev han ner några minnen från Källehult och S. Åreda.

När vi i våra dagar (1978) passerar S. Åreda så tänker vi inte så mycket på de väldiga stenmurarna som sträcker sig från Söragård upp över Norremosse. De var säkert ett mästerverk när de var nya, välgjorda och raka. Och en mycket viktig sak: på en fyra, fem ställen är årtalen inristade, mellan 1850 och 1870. Hur har då stenmurarna kommit till?

Vi vet ju att S. Åreda för flera hundra år sedan var indelat i flera smågårdar, nämligen Byagård, Östragård, Ringagård, Söragård och Norragård. Norragård var den större med några torpställen. Där bodde herrefolk som har blivit bekanta även på riksplanet.

Emellertid kom det nya ägare på Norragård i mitten på 1800-talet, bland andra Bergenstråhlarna, som de gamla i min barndom med förkärlek talade om. De nya ägarna förvärvade återstoden av smågårdarna. De gjorde stora förbättringar på husen och åkerarealen. Åkerlapparna odlades tillsammans så att det blev stora, fyrkantiga, vackra åkerfält, där det gick att få dem så. Därav förstår man att det blev mycket sten som grävdes upp. Stenmurarna talar sitt tydliga språk med årtal och allt. Man hade enkla redskap, och allt skulle göras för hand. Det gick säkerligen åt flera 10 000-tals dagsverken, men arbetskraften var billig. Det var ju alltid gott om folk, mycket fattigt folk.

Med tiden hade S. Åreda blivit ett gods med en ägare till hela klabbet, hus, jord, skogsmark samt 12 torp. Dessa torp skulle göra 2 dagsverken i veckan på herrgården.

Min far med familj bodde på ett ställe under Ramnåsa gods i Dädesjö socken som hette Lindholmen. År 1903 var far 35 år, mor 33 och jag på femte året. Far önskade flytta. Av en händelse fick han genom en god vän veta, att det skulle vara ett ställe ledigt i S. Åreda som hette Källehult. Källehult hade varit ett soldattorp. När staten hade slopat husarförordningen återgick torpet till godsägaren. Den 17 oktober 1903 trasade far iväg till S. Åreda och talade med patron C.V. Sällergren, som då var ägare till S. Åreda gods. Det blev affär. Arrendekontraktet var skrivet ungefär lika för alla torpen. Det var bara att skriva på. Tillträdet blev den 14 mars 1904. Far dagsverkade i fem år under olika ägare till 1910, då gården styckades.

De som bodde på Källehult före oss hette Annalisa och Carl Säll. De flyttade till Åryd 1904 till den lilla stugan vid sjön och bodde där i många år. De har familjegrav i Hemmesjö. Om Carl Säll omtalas, att han var den förste som köpte ett s.k. dragtröskverk, som han ambulerade med i bygden. Det ansågs som lite smått revolutionerande med tanke på slagtröskning, som i alla tider förut var vanligt. Det skulle vara fyra bastanta karlar till att dra i de två vevarna, två skulle

dra rätt och de andra två avigt med ombyte vid varje tjunng (period). Och så skulle det vara en betydlig (skicklig) man eller kvinna som skulle mata tröskverket. Det var en liten konst att fördela säden i en jämn ström. Var det så att det kom en för stor sodd i verket så det skralade till, fick mataren en ful blick. Sedan skulle det vara en nekakråka som skar upp bandet. Den som langade säden på matarbordet fick förtroendet att räkna travarna - det var 24 nekar i varje trave - så att tjunngarna blev lika långa.

Min far hade fyra syskon. När de hade flugit ur boet, blev det far som i unga år fick övertaga Lindholmen. Med fars tillnamn förhöll det sig på följande sätt. Far hette Frans August Johansson. På Ramnåsa gård, där han dagsverkade, fanns det rätt många dagsverkare och många som hette Johansson, Pettersson och Svensson o.s.v. På Ramnåsa fanns en rättare som hette J.G. Svensson. Han var f.ö. född i Billa 1865, tog en lantbruksskola, flyttade sedermera till Betingetorp, blev riksdagsman m.m. Denne rättare fick en idé att slopa sonnamnen på gubbarna. Far bodde på Lindholmen och fick heta Lindberg, en bror fick heta Lindblom och ännu en bror Bergkvist. Den äldste, Karl Gustav, sedermera Nyahult, hade flyttat från Ramnåsa och undgick namnbyte. Folk började sedan allmänt använda de nya namnen och sent omsider kom de in i kyrkoboken. Både i småskolan, 1906-07, och i folkskolan, 1909-12, var jag skriven som Johansson.

Enligt "Sveriges bebyggelse" hade patron Sellergren förvärvat S. Åreda 1888. Han innehade gården till 1907, då han sålde godset och flyttade till Växjö. Där avled han 1911 och är begraven i familjegraven på Hemmesjö kyrkogård, där även fru Götilda Sellergren, död 1931, vilar.

Man måste erkänna att S. Åreda sköttes med ordning och reda under Sellergrens tid. Där fanns flera par oxar till jordbruket. Vid sekelskiftet fanns inga maskiner. Allt skördearbete fick göras för hand, så det gick åt mycket folk vid jordbruket den tiden. Tack vare maskinerna nu för tiden behövs det inte så mycket folk.

Torparna hade i regel många barn och levde faktiskt på de små jordbruken med självhushåll. De hade ju bröd, mjölk och potatis och någon gris om året. De hade ett par kor att köra med i jorden, ett par kalvar och tre, fyra får. Pengar var en sällsynt vara. Det fanns ingen möjlighet att tjäna någon krona. Kvinnorna kardade ull och spann och vävde allt som familjen behövde i klädesväg. Skogsarbete förekom inte så mycket på Sellergrens tid. Skogen bara växte.

Det var inte vanligt att småbrukare hade häst, men det var en torpare som försökte trotsa förbudet men han blev vänligen men bestämt tillsagd att upphöra.

Som sagt, när Sellergren överlämnade gården till de nya ägarna fanns det mycket gammal grov skog, som kom de nya ägarna till del.

Sellergren sålde S. Åreda till firman Olofsson & Andersson i Vetlanda. Gården hade nu haft sina glansdagar, som gods räknat. Ifrån 1907 till 1910 bytte gården ägare en gång om året, ibland halvåret. Somliga bodde här, andra inte. De första ägarna byggde upp en såg vid den plats som vi kallade sågarebacken och avverkade skog i massor. De tog hit folk från Vetlanda till så-

gen. Även ortens folk fick arbete i skogen. De som hade häst fick köra stockar. Nu var det liv och rörelse ett par år, men det tog ett snabbt slut. Dagsförtjänsten rörde sig omkring två kronor. Torparna fick dagsverka som förut på herrgården. Jordbruket leddes av en som hette Salomon.

1908 fick S. Åreda en ny ägare. Han hette Boström och hade i början en kompanjon som hette Jonsson. Boström stannade till mitten av 1909. Salomon var fortfarande rättare. Sågen revs ner och skogen fick vara i fred. Jordbruket sköttes någorlunda. På den tiden var odlingsmossarna i sin fägring. Det blev havre så lång och frodig. Det värsta var att skörden alltid blev sen med dåligt bärgningsväder och frost. Jag minns så väl när jag var i skolan 1908, tredje klassen, på hösten. På mossen, som då i sin helhet ägdes av godset, blev det många lass. Vi såg hur oxarna knegade hem otaliga lass.

I mitten på 1909 kom budet som vi länge anat, budet att Boström hade sålt S. Åreda gods till en okänd herre, som hette A.J. Carlsson. Denne Carlsson fick namnet Hulda-Carlsson, därför att han bodde på och ägde en gård som hette Hulda utanför Sävjö. Han bodde aldrig i Åreda, bara tidvis några dagar lite mer i början. Det var en viljestark och beslutsam man. Det var ingen vanlig godsägaretyp. Han gjorde slut på torpareländet omedelbart, torpen skulle bli egna hem. Egenhändigt stakade han ut gränserna till alla dessa nya jordbruksfastigheter. Även gränserna till huvudgården är hans verk. Detta hände före sista hälften av år 1909. Bland annat var Hulda-Carlsson med om att uppföra ny kvarnbostad i den första etappen. Dåvarande mjölnaren. August Svensson, som köpt kvarnen, fick flytta in i ny bostad. Mjölnarens förra bostad, bestämde Hulda-Carlsson, skulle bli bostad till en ny gård, Söragård, vars ägor förut tillhört huvudgården. Den äldre bostaden ersattes 1923 av den nuvarande byggnaden. Vid ungefär 1910 års början hade Hulda-Carlsson sitt styckningsförslag färdigt. Han utbjöd samtliga nya fastigheter till salu i det skick som han själv utstakat och som gäller än i dag. De som bodde på ställena erbjöd han förköpsrätt, de som inte ville köpa fick bo kvar till den 14 mars 1911. Han sålde samtliga jordbruksfastigheter under år 1910. Det var ungefär hälften av ställena som fick nytt folk. Medelpriset för torpen blev omkring 3000 kronor, några under, några mer. Huvudgården gick för 25-30000 kr., Söragård för 5000 kr..

Hulda-Carlsson behöll själv skogsmarken i några år. Mellan 1925 och 1930 sålde han skogsmarken i flera poster. Vid pass 1930 hade han avvecklat sina affärer i S. Åreda. Han bodde fortfarande, i något lugnare tempo, på sitt vackra och kära Hulda till sin död 1955.

I min barndom var småskolan förlagd till S. Åreda. Det var sex nybörjare 1906. De lever än i dag. De var Harald Selligren, Åreda, nu ingenjör i Lund, Klas Johansson, Moen, nu Risinge, Einar Lindberg, Källehult förr och nu, Selma Andersson, Nyahult, nu fru Ringagård, Nelly Löving, Hultäng, änka, nu Nybro, Valborg Fransson, Norratorp, änka, nu Hovmantorp. Jag gick tre terminer om fyra månader i vardera av åren 1906, 1907 och 1908, sedan var det slut med skolan i Åreda. Framdeles fick barnen gå till Risinge, när det nya skolhuset där blev färdigt 1908. Mitt under terminen 1907 flyttade Harald Selligren med sina föräldrar till Växjö. Jag minns så väl hur lärarinnan Ida Gustavsson gjorde ett litet avskedstal dagen till ära.

HÖSTMÖTET

äger rum fredagen den 29 november och är förlagt till församlingshemmet i Billa. Förre ländsantikvarien

J. E. Anderbjörk

gästar än en gång föreningen och talar om gamla småländska bonader.

Kaffeservering.

F O T O T Ä V L I N G

Hembygdsföreningen här i Hemmesjö socken arbetar med att samla bilder från Hemmesjö i gamla dagar. Denna samling vill föreningen nu komplettera med foto från dagens Hemmesjö, bilder av natur, bebyggelse och arbetsliv i socknens olika delar, i Gummatorp och Södra Åreda, Risinge och Hemset, Hemmesjöby, Billa och Åryd. Därför utlyser föreningen en fototävling, öppen för alla amatörer, under mottot

Hemmesjöbygden i helg och vardag

För tävlingen gäller följande regler:

1. Fotografierna skall vara tagna 1985-86.
2. Bilder såväl i svart/vitt som färg godtages, däremot ej diabilder.
3. Valfritt format. Då det är meningen att bilderna skall ställas ut, är det önskvärt att formatet är minst ca 13x18 (13x13) men också mindre format duger. Föreningen kan i så fall vilja låna negativet för att göra större kopior.
4. Bilderna skall förses med valfritt tresiffrigt nummer och åtföljas av en uppgift om fotografens namn och adress i förseglat kuvert med bildnumret antecknat på kuvertet.
5. Insända bilder stannar i föreningens ägo och får av föreningen användas för reproduktion i, av föreningen utgivna publikationer. Vid annan användning utgår honorar.
6. De insända bidragen bedöms av en jury, som väljer ut mellan tio och tjugofem bilder. Bland insändarna av dessa sker utlottning av priser i form av film. Juryn kan därutöver utdela ett första pris för särskilt förtjänstfullt bidrag. Varje deltagare erhåller diplom om sitt deltagande. Priserna utdelas vid föreningens årsmöte i mars 1986 då insända bidrag ställs ut.
7. Tävlingsstiden utgår den 3 februari 1986.
8. Tävlingsbidrag lämnas på biblioteket i Åryd (öppet månd 18-20, onsd 14-17) eller sändes till Hemmesjö hembygdsförening, c/o Hjelmqvist, Åry herrgård, 360 43 ÅRYD.

Ett ex. av dessa regler kan erhållas på biblioteket i Åryd eller i konsumbutiken där.